

Proiect:

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

Axa Prioritară 1: Administrație publică și sistem judiciar eficiente

Obiectivul specific 1.1: Dezvoltarea și introducerea de sisteme și standarde comune în administrația publică ce optimizează procesele decizionale orientate către cetățeni și mediul de afaceri, în concordanță cu SCAP.

Titlul proiectului: „Cadru strategic pentru adoptarea și utilizarea de tehnologii inovative în administrația publică 2021-2027 – soluții pentru eficientizarea activității”

COD: SIPOCA 704

Beneficiar: AUTORITATEA PENTRU DIGITALIZAREA ROMÂNIEI

Partener: UNIVERSITATEA TEHNICĂ DIN CLUJ – NAPOCA

Raport sesiuni consultative

Detalii document:

Autori:	Oana Maria Victoria Mureșan Dalila Ciucan Mihai Pop Ruxandra Tănase Ioana Corujan Ecaterina Torj
Versiunea	2
Data	19.01.2022
Aprobat	Bianca Muntean

Cuprins

1. Introducere	3
2. Metodologie participativă pentru consultările online cu reprezentanții CID-urilor naționale ..	4
3. Sesiuni consultative cu reprezentanții CID-urilor naționale și cu stakeholderi relevanți din domeniul public	6
3.1. Sesiune consultativă 1 - „Gradul de maturitate al CID-urilor din România”	6
3.2. Sesiune consultativă 2 - „Direcții strategice de dezvoltare ale CID-urilor din România, în context național și european”	13
3.3. Sesiune consultativă 3 - „Instrumente de finanțare, corelarea cu programele operaționale din perioada 2021-2027”	17
3.4. Sesiune consultativă 4 - „Priorități ale Planului de acțiune pentru dezvoltarea CID-urilor din România pe perioada 2022-2027”	21
4. Concluzii și recomandări	25

1. Introducere

Prezentul **Raport sesiuni consultative** este elaborat în cadrul activității A5.1 *Fundamentarea conceptului digital innovation hubs, care să faciliteze transformarea digitală, complementar cu mecanismul Digital Innovation Hub al Comisiei Europene*, parte a proiectului SIPOCA 704 „Cadru strategic pentru adoptarea și utilizarea de tehnologii inovative în administrația publică 2021-2027 – soluții pentru eficientizarea activității”, fiind finanțat prin Programul Operațional Capacitate Administrativă, cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European.

Propunerea de a identifica Centrele de Inovare Digitală ca vectori de accelerare a accesului la digitalizare de către IMM-uri și autoritățile publice a stat la baza elaborării activității mai sus amintite, în scopul elaborării unui cadru strategic sinergic cu cel european, dar adaptat și relevant situației specifice din România și din diferitele regiuni de dezvoltare în cadrul cărora Centrele de Inovare Digitală românești își derulează activitățile.

În vederea elaborării acestui cadru strategic și a dezvoltării rețelei de CID-uri de la nivel național, în cadrul Activității A5.1 *Fundamentarea conceptului digital innovation hubs, care să faciliteze transformarea digitală, complementar cu mecanismul Digital Innovation Hub al Comisiei Europene*, s-au realizat sesiuni de consultări (online) cu reprezentanți ai CID-urilor din România, precum și cu reprezentanți ai autorităților publice care sprijină transformarea digitală a sectoarelor economice la nivel regional și național și, implicit, dezvoltarea și consolidarea Centrelor de Inovare Digitală.

În perioada iunie – decembrie 2021 în cadrul activității A5.1 au fost organizate 4 serii de consultări publice, la care au fost invitați actori din ecosistem: factori de decizie, reprezentanți ai Agențiilor de Dezvoltare Regionale, ministere, precum și clustere, Centre de Inovare Digitală, sectorul public și universitar. Consultările au fost organizate online, pentru a fi accesibile tuturor celor interesați să contribuie cu recomandări și observații la cadrul strategic propus de către echipa de proiect a activității A5.1.

Cele 4 sesiuni de consultări cu Centrele de Inovare Digitală din România au fost organizate în datele de 3 iunie 2021, 19 octombrie 2021, 25 noiembrie 2021, 9 decembrie 2021 și au vizat teme relevante în raport cu obiectivele proiectului: statusul curent și gradul de maturitate al CID-urilor din România; direcțiile strategice de dezvoltare ale CID-urilor în context național, dar și european; instrumente de finanțare și priorități ale planului de acțiune pentru dezvoltarea CID-urilor în România.

Prezentul raport sintetizează aspectele discutate în cadrul sesiunilor consultative, precum și concluziile consemnate.

2. Metodologie participativă pentru consultările online cu reprezentanții CID-urilor naționale

În vederea obținerii rezultatelor vizate în proiect, metodologia specifică elaborată de către experți a ghidat întregul proces.

Conform prevederilor acestei metodologii, sesiunile de consultări online s-au derulat în trei etape:

1. Pregătire

a. Identificarea Centrelor de Inovare Digitală (CID-urilor) existente în România, prin verificarea mai multor surse:

i. Catalogul JRC al Comisiei Europene, disponibil aici > <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/en/digital-innovation-hubs-tool>

ii. Lista CID-urilor candidate la Procedura Națională de selecție pentru Rețeaua EDIH a Comisiei Europene > <https://www.adr.gov.ro/digital-innovation-hubs-autoritatea-pentru-digitalizarea-romaniei-anunta-%c8%8bncheierea-perioa-dei-de-inscriere-la-procedura-nationala-de-selectie-pentru-reteaua-edih/>

iii. Rezultatele Procedurii Naționale de selecție pentru Rețeaua de EDIH a Comisiei Europene > <https://www.adr.gov.ro/digital-innovation-hubs-rezultatele-procedurii-nationale-de-selectie/>

b. Realizarea unei liste cu date de identificare primare ale CID-urilor din România care au cuprins următoarele elemente:

i. Denumire

ii. Regiune NUTS-2 în care își desfășoară activitatea

iii. Status de dezvoltare / Grad de maturitate

iv. Persoană de contact

v. Adresă de email contact

vi. Website

vii. Link către profilul Catalogului JRC (unde e cazul)

c. Realizarea unei mapări a distribuției regionale a CID-urilor la nivel național, cu evidențierea specializării tehnologice și a principalelor domenii de aplicabilitate ale serviciilor.

d. Identificarea instituțiilor și/sau autorităților publice și a altor stakeholderi din domeniul public care pot susține și potența impactul CID-urilor din perspectivă economică, socială și tehnologică.

2. Derularea consultărilor online

a. Stabilirea calendarului de consultări online cu reprezentanții CID-urilor identificate în România.

b. Stabilirea calendarului de consultări online cu reprezentanții CID-urilor din România, precum și cu reprezentanții stakeholderilor relevanți din domeniul public (ministere, AM-uri ale Programelor Operaționale, autorități naționale, etc.)

c. Realizarea a 4 întâlniri online de consultări cu reprezentanții CID-urilor din România și stakeholderii relevanți din domeniul public cu scopul de a identifica experiența și activitățile realizate la nivelul ecosistemelor regionale (activități, proiecte și programe derulate), precum și nevoile de finanțare (infrastructură, proiecte pilot, etc.).

3. **Analiza datelor și raportare**

a. Întocmirea unui raport de consultare și analiză al CID-urilor existente care să conțină cel puțin: experiențe relevante, expertiza atrasă și definirea nevoilor finanțare pentru dezvoltare pe termen scurt și lung.

b. Întocmirea unui raport al sesiunilor consultative online realizate.

Instrumente de lucru utilizate:

- Lista cu date de identificare ale CID-urilor din România;
- Lista cu instituții și/sau autorități publice și alți stakeholderi din domeniul public relevanți pentru CID-uri;
- Calendar pentru consultările online cu reprezentanții CID-urilor și ai stakeholderilor din domeniul public;
- Chestionar de identificare a gradului de maturitate al CID-urilor, specializărilor tehnologice, punctelor forte și nevoilor acestora;
- Platforma Microsoft Teams pentru realizarea consultărilor online;
- Minute ale întâlnirilor online de consultare.

3. Sesiuni consultative cu reprezentanții CID-urilor naționale și cu stakeholderi relevanți din domeniul public

Sesiunile consultative au avut drept scop identificarea nevoilor de asistență și expertiză ale Centrelor de Inovare Digitală din România, precum și cartografierea și analiza nevoilor de finanțare pentru infrastructuri, proiecte și inițiative pilot în regiunile NUTS II.

Cele patru consultări au vizat următoarele tematici:

1. Gradul de maturitate al CID-urilor din România – 3 iunie 2021;
2. Direcțiile strategice de dezvoltare ale CID-urilor din România în context național și european – 19 octombrie 2021;
3. Instrumente de finanțare, corelarea cu programele operaționale din perioada 2021-2027 – 25 noiembrie 2021;
4. Plan de acțiune pentru dezvoltarea CID-urilor din România – 9 decembrie 2021.

3.1. Sesiune consultativă 1 - „Gradul de maturitate al CID-urilor din România”

Consultarea a avut loc în 3 iunie 2021 și s-a desfășurat în format online.

Evenimentul a avut ca scop conectarea reprezentanților Centrelor de Inovare Digitală de la nivel național, facilitând dialogul și implicarea ecosistemului în procesul de elaborare a unui cadru strategic care să sprijine real aceste entități inovative, în demersurile de transformare digitală.

În acest sens, întâlnirea a inclus atât prezentări, în care au fost evaluate Oportunitățile și provocările Centrelor de Inovare Digitală, contextul actual în care funcționează acestea, propunerile Cadrului Strategic Național pentru sprijinirea CID-urilor – aflat în pregătire, cât și discuții între participanții la sesiune, pe aceste subiecte.

Agenda evenimentului a cuprins următoarele tematici:

11:10 – 11:20 Oportunitățile și provocările Centrelor de Inovare Digitală

Sabin Sărmaș – președintele Comisiei de IT din Camera Deputaților

11:20 – 11:30 Prezentarea proiectului - ”Cadru strategic pentru adoptarea și utilizarea de tehnologii inovative în administrația publică 2021-2027 – soluții pentru eficientizarea activității” - Alina Pârâială
– Manager de proiect, Autoritatea pentru Digitalizarea României

11:30 – 11:40 Contextul actual al Centrelor de Inovare Digitală din România

Bianca Muntean – Coordonator activități, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca

11:40 – 12:00 Prezentarea principalelor elemente urmărite în elaborarea propunerilor cadrului strategic care să susțină activitatea Centrelor de Inovare Digitală din România și a rezultatelor chestionarului "Gradul de maturitate al Centrelor de Inovare Digitală din România": Mihai Pop – Expert analist de business, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca

Prezentarea structurii Cadrului Strategic Național pentru sprijinirea CID-urilor: Andra Tănase - Expert analist de business, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca

12:00 – 12:20 Prezentarea etapelor următoare:

- Consultări cu reprezentanții autorităților publice cu privire la oportunitățile și nevoile Centrelor de Inovare Digitală - 18 iunie
- Crearea unui Steering Grup național al Centrelor de Inovare Digitală
- Derularea unor activități de asistență tehnică pentru Centrele de Inovare Digitală
- Consultări cu reprezentanții Centrelor de Inovare Digitală pentru realizarea unui Cadru Strategic Național pentru sprijinirea CID-urilor
- Finalizarea propunerilor pentru un cadru strategic național publice de care să susțină și să integreze activitatea CID-urilor din România

12:20 – 13:00 Sesiune de întrebări și răspunsuri

La sesiunea de consultări au participat 38 de persoane, conform listei de mai jos:

#	Participant	Organizație
1	Sabin Sărmaș – Deputat, Președintele Comisiei de IT din Camera Deputaților	Camera Deputaților
2	Daniela Popescu – Prorector	UTCN
3	Alina Pârâială – Manager de proiect POCA	ADR
4	Bianca Muntean – coordonator A5.1 în cadrul proiectului POCA	UTCN
5	Mihai Pop – expert analist de business A5.1	UTCN
6	Ruxandra Tănase – expert analist de business A5.1	UTCN
7	Alexandru Roja – expert tehnologii A5.1	UTCN
8	Andrei Martiniuc – asistent activitate A5.1	UTCN
9	Cristian Goția	ADR Vest, DIH regiunea vest RO

10	Lidia Bețoaea	Digital Innovation Zone
11	Silviu Ștefănescu – expert tehnologii A5.1	UTCN
12	Dan Micu – expert tehnologii A5.1	UTCN
13	Alexandru Lazarec – coordonator proiect din partea UTCN	UTCN
14	Diana Furnea	UTCN
15	Tiberiu Antal – expert tehnologii A5.1	UTCN
16	Ioan Voicu – asistent activitate A5.1	UTCN
17	Viorel Marin	DIH AnaMob
18	Oana Raita	Transilvania DIH
19	Andrei Orban	Ro Tech Nation DIH
20	Costache Sabina	Ro Tech Nation DIH
21	Irina Rădulescu – coordonator Centrul de Inovare Digitală Wallahia eHUB, Decan AFC Științe economice Universitatea Ploiesti	Wallahia eHUB
22	Costin Lianu, președinte Wallahia eHUB	Wallahia eHUB
23	Ionuț Țața – coordonator Future of Innovations and Technology DIH	FIT DIH
24	Ania Pașcălău	Transilvania DIH
25	Anamaria Stancu – Bucharest Robots	Smart AgroDIH
26	Ciprian Mihai Dobre	UPB
27	Stelian Brad – președinte Cluj IT Cluster	DIH4Society
28	Bogdan Pârvu	Lab4Com
29	Gabriel Munteanu	Green Technology
30	Alexandru Bobe	CityInnoHub
31	Adriana Cocoș	UTCN
32	Irina Toma	-
33	Karl McFaul	Transilvania DIH
34	Mira Ștefanovici	ADR Vest
35	Mircea Giurgiu – expert tehnologii A5.1	UTCN
36	Nicoleta Suciu	-
37	Solomonescu Georgiana	DIH Oltenia
38	Sorin Tudoriu	Danube DIH

Desfășurător intervenții:

Sabin Sărmaș, președintele Comisiei de IT din Camera Deputaților, a prezentat oportunitățile și provocările Centrelor de Inovare Digitală.

Idei abordate în cadrul intervenției:

- Procesul de selecție a CID-urilor din România pentru rețeaua europeană (EDIH) a fost accelerat anul trecut.
- CID-urile sunt structuri suport esențiale în demersul României către digitalizare, datorită funcționalităților pe care le îndeplinesc: conceptul de "test before invest" care elimină riscurile asociate investițiilor, consolidarea capacității instituționale a administrațiilor publice, de exemplu prin training și empowerment de competențe la nivelul autorităților etc., sprijin la identificarea surselor de finanțare. Acestea au asumat rolul de a construi un ecosistem (european), dedicat inovării și transformării digitale în cadrul din IMM-urilor și al organizațiilor din sectorul public (local).
- În viitor, CID-urile trebuie consolidate ca entități cu multă expertiză, care vor contribui la dezvoltarea regiunilor în care activează.

Daniela Popescu, pro-rector UTCN, a prezentat structura proiectului POCA, etapele parcurse până în acest moment în implementarea acestuia, concluzionând cu privire la faptul că toate eforturile sunt un punct de început al colaborării cu partenerii din proiect, având în vedere oportunitățile viitoare.

Alina Pârâială, reprezentant Autoritatea pentru Digitalizarea României, manager de proiect POCA, a prezentat pe scurt activitățile proiectului, realizate în parteneriat cu UTCN. A evidențiat, de asemenea, rolul din ce în ce mai important CID-urilor pentru ecosistemul digital de la nivel național, dar și european.

Alte idei abordate în cadrul intervenției:

- Crearea cadrului strategic național în domeniul tehnologiilor blockchain și domeniul inteligenței artificiale; ADR își propune să dezvolte un cadrul pentru conectarea României la rețele europene în domeniul de analiză la nivel european și elaborarea de legislație din domeniul tehnologiilor de acest tip precum și înființarea primului Policy Digital Lab din România – unde se vor face iterații pilot pe politici publice, aferente transformării digitale.
- CID-urile vor avea un rol important în a pregăti și forța de muncă pentru abordarea acestui sector.
- *„Au avut loc discuții cu Ministerul Inovării Cercetării și Digitalizării pentru elaborarea PNRR – și în forma trimisă la Bruxelles exista o componentă dedicată dezvoltării și consolidării DIH-urilor prin care am decis să se facă dezvoltarea competențelor digitale ale angajaților din România pentru training pe up-skilling și re-skilling din IMM-uri - care să beneficieze de suportul DIH-urilor. Aceasta este o componentă importantă la care am insistat să fie prinsă și finanțarea DIH-urilor (vor mai avea și surse de finanțare suplimentare din – POR, exemplu). Pe lângă EDIH-uri e important să avem DIH-uri cât mai multe într-o rețea națională. Autoritatea pentru Digitalizarea României va face efortul de a avea acces la finanțare aceste entități din rețeaua națională.”*

Bianca Muntean, coordonator activitate 5.1 proiect POCA, în cadrul intervenției sale, a vorbit despre contextul actual al Centrelor de Inovare Digitală din România. Astfel, a subliniat importanța dialogului –

atât între Centrele de Inovare Digitală, cât și cu reprezentatii autorităților publice implicate în dezvoltarea de politici publice care să sprijine dezvoltarea și cofinanțarea rețelelor DIH, adresând nevoile concrete ale acestora.

În cadrul întâlnirii, **Mihai Pop** – expert analist de business POCA Activitate A 5.1, a prezentat rezultatele Chestionarului privind gradul de maturitate al CID-urilor din România, chestionar la care au participat reprezentanți ai 15 Centre de Inovare Digitală de la nivel național.

Mai jos, reluăm componentele cele mai relevante:

Întrebările adresate în chestionar:

1. Regiunea în care Centrul de Inovare Digitală pe care îl reprezentați își desfășoară activitatea.
2. Cum autoevaluați maturitatea Centrului de Inovare Digitală pe care-l reprezentați?
3. Care sunt principalele tehnologii utilizate în serviciile oferite de Centrul de Inovare Digitală pe care-l reprezentați?
4. Care sunt principalele verticale/domenii de aplicabilitate, ale serviciilor oferite de către Centrul de Inovare Digitală pe care-l reprezentați?
5. Care sunt principalele surse de finanțare utilizate de Centrul de Inovare Digitală pe care-l reprezentați?
6. Care din următoarele tipuri de organizații fac parte din ecosistemul regional deservit de Centrul de Inovare Digitală pe care-l reprezentați?
7. Care sunt principalele provocări cu care se confruntă Centrul de Inovare Digitală pe care-l reprezentați?
8. Care sunt ariile în care considerați că ați putea beneficia de asistență tehnică pentru consolidarea Centrului de Inovare Digitală pe care îl reprezentați?
9. Care sunt principalele puncte forte ale Centrului de Inovare Digitală pe care-l reprezentați?
10. Care sunt politicile publice (strategii locale, regionale, naționale, legi, ghiduri operaționale etc.) în care considerați că este necesar să se regăsească prioritățile Centrelor de Inovare Digitală? Concret, vă rugăm să enumerați câteva dintre punctele pe care le-ați include în aceste politici publice?
11. Ați fi disponibilă / disponibil pentru a face parte dintr-un Steering Grup național care să valideze Cadrul Strategic Național pentru sprijinirea DIH-urilor din România și să luați parte la întâlniri cu reprezentanții autorităților publice centrale relevante (ministere, Autoritatea pentru Digitalizarea României, AM-uri)?

Concluzii

În baza răspunsurilor primite reies următoarele concluzii:

- Toate cele 8 regiuni de dezvoltare ale României sunt acoperite din perspectiva existenței Centrelor de Inovare Digitală în 2021;
- Distribuția tehnologiilor digitale pentru care există expertiză în cadrul Centrelor de Inovare Digitală este considerată a fi în bună măsură echitabilă la nivel național;

- Principalele surse de venituri ale Centrelor de Inovare Digitală sunt văzute ca provenind în prezent din finanțări publice, însemnând: programe naționale din domeniul cercetării și inovării și/sau programe europene ce susțin cercetarea și inovarea. Serviciile proprii nu sunt menționate ca surse ce generează venituri, însă apare categoria "venituri proprii" în 70% din cazul respondenților;
- Deși doar un sfert dintre respondenți au semnalat lipsa validării modelului de business în piață, serviciile pe care le oferă nu sunt menționate în categoria veniturilor curente;
- Deși au o bună reprezentare a actorilor regionali în structurile de guvernare, incluzând centre de competențe, autorități publice, incubatoare și acceleratoare de afaceri, start-up-uri, IMM-uri, companii mari, precum și clustere sau alte structuri asociative profesionale, nevoile specifice de digitalizare ale acestora nu sunt clare sau cunoscute;
- Deschiderea reprezentanților Centrelor de Inovare Digitală de a face parte dintr-o structură de tip Steering Grup al proiectului și de a contribui activ la definirea și validarea Cadrului Strategic Național pentru sprijinirea CID-urilor.

Recomandări (care au determinat, ulterior, activitățile din cadrul proiectului):

- 1 Este necesară continuarea consultărilor cu reprezentanții Centrelor de Inovare Digitală din România pentru a clarifica și detalia suplimentar următoarele aspecte:
 - 1.a Care sunt **modele de business utilizate** de CID-uri? Și de ce nu apar veniturile din serviciile vândute între sursele de venituri ale acestora?
 - 1.b Care este optica CID-urilor cu privire la **modelul de finanțare al activităților** prevăzute pentru perioada 2021-2027? Care ar fi **ponderea diferitelor surse**, în total venituri: proprii, servicii și finanțările publice?
- 2 În vederea planificării unor activități de asistență tehnică relevante pentru CID-uri, este necesară detalierea mai specifică a accepțiunii reprezentanților acestora cu privire la răspunsurile care au adunat cele mai multe opțiuni: *"Consolidarea ecosistemului CID-ului"* și *"Internaționalizarea / Stabilirea Coridoarelor Internaționale"*.
- 3 În vederea clarificării rolurilor și responsabilităților ce revin membrilor Steering Grup, se recomandă realizarea unui Regulament de Organizare și Funcționare la acestui organism, din cadrul activității.
- 4 Crearea Steering Grup național care să valideze Cadrul Strategic Național pentru sprijinirea CID-urilor, ce se dorește a fi creat prin prezentul proiect.

În continuare, **Ruxandra Tănase** – expert analist de business A5.1, a prezentat structura Cadrului Strategic Național pentru sprijinirea CID-urilor, pentru realizarea căruia consultările constituie un element esențial, fiind necesar ca cerințele europene să fie adaptate la realitățile cadrului nostru național. Dna. Tănase a punctat secțiunile relevante ale cadrului strategic: *Analiza impactului potențial al Centrelor de Inovare Digitală din România* și *Direcțiile strategice* considerate.

Concluzii:

- Este esențial dialogul și implicarea ecosistemului de CID-uri și a forurilor decizionale în definirea unor politici naționale, a unui Cadru Strategic Național care să susțină și să integreze activitatea CID-urilor din România, adaptata contextului național. A copia sau a adapta cadrul european este o greșeală, împiedicând dezvoltarea sustenabilă în competiție cu exemplele europene.
- Cadrul strategic trebuie să definească un Centru de Inovare Digitală, rolul acestuia și să îi dea instrumente și resurse care să permită competiția, reducând multitudinea de modele experimentale.
- Este necesar ca strategia pe termen mediu și lung să fie asumată de întreg mediul politic decident asigurând, astfel, continuitatea cadrului legal indiferent de fluctuațiile politice.
- Ar fi utilă crearea unor "coridoare naționale" – pe modelul celor europene, pentru dezvoltarea ecosistemului și crearea impactului dorit.
- Transformarea digitală influențează direct creșterea competitivității în economia națională. Sunt necesare, de aceea, demersuri de conștientizare a importanței accelerării acestui proces, la nivelul tuturor sectoarelor economice, în rândurile decidenților.
- Centrele au nevoie și de o predictibilitate a finanțării, pentru a asigura actualizarea tehnologiilor disponibile și utilizate, precum și accesul la inovare.
- S-a discutat, cu argumente pro și contra, despre oportunitatea ca CID să devină ONG de utilitate publică.
- S-a decis crearea unui Steering Grup național al Centrelor de Inovare Digitală.
- S-a propus continuarea consultărilor dintre reprezentanții Centrelor de Inovare Digitală pentru realizarea Cadrului Strategic Național pentru sprijinirea CID-urilor.

3.2. Sesiune consultativă 2 - „Direcții strategice de dezvoltare ale CID-urilor din România, în context național și european”

Consultarea a avut loc în data de 19 octombrie 2021 și s-a desfășurat în format online.

În cadrul întâlnirii s-a aprofundat un subiect de interes abordat în cadrul consultării anterioare, cel al direcțiilor strategice de dezvoltare ale CID-urilor, considerând atât contextul european, cât și cel național. Sesiunea a inclus atât prezentări axate pe rolul Programului Operațional Regional 2021-2027 din diferite regiuni - inițiative, priorități, finanțări disponibile facilitând, totodată, dialogul între reprezentanții CID-urilor cu cei ai Agențiilor Regionale de Dezvoltare, esențial în dezvoltare a unor proiecte / inițiative / programe / direcții de acțiune comune în vederea accelerării procesului de transformare digitală la nivel regional și național.

Agenda evenimentului a cuprins următoarele tematici:

Direcții strategice de dezvoltare ale CID-urilor din România, în context național și european	
19 octombrie 2021	
Interval orar	Activitate
11:00 – 11:10	Bun venit Bianca Muntean - Coordonator activități, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca
11:10 – 11:20	Rolul Programului Operațional Regional 2021-2027 din Regiunea Nord-Vest în sprijinirea activităților CID-urilor Cristian Otgon - Șef departament Specializare Inteligentă, Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Vest
11:20 – 11:30	Rolul Programului Operațional Regional 2021-2027 din Regiunea Centru în sprijinirea activităților CID-urilor Ioan Levițchi – Șef serviciu Specializare Inteligentă, Agenția de Dezvoltare Regională Centru
11:30 – 11:40	Rolul Programului Operațional Regional 2021-2027 din Regiunea Nord-Est în sprijinirea activităților CID-urilor Lidia Bețoaea – Șef Birou One Stop Shop Direcția Cooperare, Inovare și Cooperare Externă, Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est
11:40 – 12:00	Impactul potențial al DIH-urilor și direcțiile strategice de dezvoltare ale CID-urilor în context național și european ? Mihai Pop – Expert analist de business, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca Andra Tănase - Expert analist de business, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca
12:00 – 12:20	Prezentarea etapelor următoare: Crearea unui Steering Group național al Centrelor de Inovare Digitală

	- Derularea atelierelor de asistență tehnică pentru Centrele de Inovare Digitală - Propunere și consultări pe marginea unui cadru strategic național care să susțină și să integreze activitatea CID-urilor din România
12:20 – 13:00	Sesiune de întrebări și răspunsuri

La sesiunea de consultări au participat 28 de persoane, conform listei de mai jos:

#	Participant	Organizație
1	Bianca Muntean – coordonator A5.1	UTCN
2	Mihai Pop – expert analist de business A5.1	UTCN
3	Ruxandra Sorina Tănase – expert analist de business A5.1	UTCN
4	Alexandru Ionuț Roja – expert tehnologii A5.1	UTCN
5	Andrei Martiniuc – asistent activitate A5.1	UTCN
6	Cristian Goția	ADR Vest, DIH regiunea vest RO
7	Lidia Bețoaia	Digital Innovation Zone / ADR NE
8	Diana Mihaela Furnea	UTCN
9	Viorel Marin	DIH AnaMob
10	Andrei Orban	Ro Tech Nation DIH
11	Irina Rădulescu – coordonator Centrul de Inovare Digitală Wallahia eHUB, Decan AFC Științe economice Universitatea Ploiesti	Wallahia eHUB
12	Costin Lianu – președinte Wallahia eHUB	Wallahia eHUB
13	Alexandru Bobe	CityInnoHub
14	Irina Toma	-
15	Mircea Giurgiu – expert tehnologii A5.1	UTCN
16	Sorin Tudoriu	Danube DIH
17	Ioan Levitchi	ADR Centru
18	Cristina Radu	-
19	Ionel Andrei – expert tehnologii A5.1	UTCN
20	Andreea Vitan	Transilvania DIH
21	Cristina Catai	ADR
22	Cristian Ioan Otgon	ADR NV
23	Iulian Stoleriu	Green Technology (Green DIH)
24	Raluca Bria	Transilvania DIH
25	Alexandru Stoica	ADR NV
26	Paula Sipos	DIH4Society
27	Alexandru Lazarec – coordonator proiect din partea UTCN	UTCN

28	Catalin Cîrneai	-
----	-----------------	---

Desfășurător intervenții:

Cristian Otgon – Șef Departament Specializare Inteligentă, Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Vest, a vorbit despre Rolul Programului Operațional Regional 2021-2027 din Regiunea Nord-Vest în sprijinirea activităților CID-urilor, aflat în consultare publică locală. A atras atenția asupra a 2 inițiative din cadrul programului, unde CID-urile ar putea primi finanțare și sprijin, explicând modalitatea de accesare a acestora: Obiectivul P1 **”O Europă mai competitivă și mai inteligentă”** și Obiectivul Specific **„Valorificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice prin transformarea digitală a IMM-urilor”**.

Ioan Levițchi – Șef serviciu Specializare Inteligentă, Agenția de Dezvoltare Regională Centru, a vorbit despre Rolul Programului Operațional Regional 2021-2027 din Regiunea Centru în sprijinirea activităților CID-urilor. A menționat, totodată, rolurile și importanța CID-urilor, reliefând atuurile acestora:

- proximitatea teritorială - geografia viitoare a CID-urilor este circumscrisă regional – este un avantaj, proximitatea față de sursa de cunoaștere având importanță în alegerile actorilor din piață, agregând energiile regionale;
- neutralitatea tehnologică – importat pentru beneficiarii de tehnologie;
- dacă se are în vedere finanțarea și susținerea ecosistemului de inovare și antreprenorial regional și prin CID-uri, acestea au și rolul de ”market-maker”;
- asigură educație digitală avansată și specializată angajaților din companii – accesibilă și angajaților din administrația publică locală - digital și smart city (2 componente de finanțare).

Lidia Bețoaia – Șef Birou Direcția Cooperare, Inovare și Cooperare Externă, Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est a vorbit despre Rolul Programului Operațional Regional 2021-2027 din Regiunea Nord-Est în sprijinirea activităților CID-urilor, cele 7 priorități ale acestuia, finanțările disponibile pentru CID-uri și companii.

Datorită faptului că regiunea are un nivel redus de digitalizare, este necesar ca prioritățile din POR să vizeze finanțarea proceselor de digitalizare, atât în cadrul companiilor cât și al instituțiilor publice. Dna. Bețoaia a subliniat și rolul esențial al CID-urilor în scrierea ghidurilor de finanțare, acestea având la dispoziție informații actuale privind nevoile și nivelul de digitalizare la nivel regional.

Andra Tănase - Expert analist de business A5.1, UTCN și **Mihai Pop** – Expert analist de business A5.1, UTCN au prezentat un raport privind evaluarea impactului potențial al CID-urilor în procesul de digitalizare, axat pe aspecte metodologice privind CID-urile, direcțiile strategice și ariile de impact ale acestora.

Concluzii și propuneri:

- În ceea ce privește finanțările, este necesar a se face distincție între tipurile de finanțare: finanțări care vizează creșterea capacităților CID-urilor – pentru funcționarea propriu-zisă a acestora (Digital Europe Programme, Horizon Europe prin cascade funding) și cele care vizează finanțarea de activități derulate de CID-uri, pentru companii beneficiare de servicii CID.
- În cadrul POR, se propune ca CID-urile să fie administratori de granturi pentru transformarea digitală.
- Ar fi benefică o diversificare a specializărilor CID-urilor, specializarea putându-se face și la nivelul verticalelor. S-a propus un dialog viitor între ADR-uri și CID-uri pe subiectul acesta, în contextul în care programul Europa Digitală (Digital Europe Programme) recomandă coordonarea serviciilor CID cu strategiile de specializare inteligentă.
- Este necesar ca ADR-urile să identifice în legislația națională mecanisme legale care să permită derularea finanțărilor disponibile în structura legală a unor ajutoare de stat, care vor stabili condițiile de eligibilitate ale beneficiarilor; este necesar ca prevederile cadrului național să nu aducă atingere tipurilor de instrumente financiare stabilite de către ADR-uri în a pune în aplicare programele strategice.
- Este nevoie de mecanisme sinergice cu ceea ce își propun Agențiile Regionale de Dezvoltare, în sinergie cu Strategiile Regionale și cea Națională de Specializare Inteligentă.
- Având în vedere că se lucrează la proces de construire a cadrului strategic național pentru CID-urile din România – este necesar să fie avută în vedere și componenta privind schemele de ajutor de stat de care va depinde eligibilitatea beneficiarilor. Este nevoie să se țină cont de contextul la nivel național – și mai ales este important să nu apară schimbări în timpul procesului de adoptare a cadrului strategic – care apoi să afecteze implementarea.
- În privința abordării unor indicatori diferiți de cei europeni pentru evaluarea impactului CID-urilor în România, s-a propus preluarea unor practici testate în cadrul Strategiei Naționale de Export și care au dat rezultate.
- Se recomandă ca entitățile care au beneficiat de servicii de digitalizare să fie susținute și în procesul de internaționalizare, prin acțiunile CID.
- A fost sugerată crearea unei structuri de document suport pentru descrierea serviciilor de digitalizare accesibile - pe tip de suport de finanțare.
- S-a propus continuarea consultărilor pe marginea unui cadru strategic național care să susțină și să integreze activitatea CID-urilor din România.

3.3. Sesiune consultativă 3 - „Instrumente de finanțare, corelarea cu programele operaționale din perioada 2021-2027”

Consultarea a avut loc în data de 25 Noiembrie 2021 și s-a ținut în format online.

Evenimentul a avut ca scop colectarea de feedback, recomandări și propuneri cu privire la instrumentele de finanțare pentru CID-uri și serviciile oferite de către acestea, precum și corelarea cu programele operaționale din cadrul financiar multianual pentru perioada 2021-2027.

Această consultare nu a avut o agendă structurată, fiind o sesiune de colectare de feedback și recomandări la care au participat membrii echipei de proiect și reprezentanți ai CID-urilor din România.

La sesiunea de consultări au participat 45 de persoane, conform listei de mai jos:

#	Participant	Organizație
1	Bianca Munteanu – coordonator A5.1	UTCN
2	Mihai Pop – expert analist de business A5.1	UTCN
3	Alexandru Roja – expert tehnologii A5.1	UTCN
4	Mircea Giurgiu – expert tehnologii A5.1	UTCN
5	Ionuț Țața – coordonator Future of Innovations and Technology DIH	FIT DIH
6	Viorel Marin – coordonator construcția ecosistemului agrifood – Cluster Regional Europa de Sud Est	DIH ANAMOB
7	Lidia Bețoaia – Șef Birou Direcția Cooperare, Inovare și Cooperare Externă, Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est	ADR NE / Digital Innovation Zone
8	Costin Lianu – Muntenia Valahia eHUB – București Ilfov Smart eHUB (membru în rețeaua agri-business)	Wallahia eHUB / Smart eHUB
9	Andrei Martîniuc – asistent activitate A5.1	UTCN
10	Andra Tănase – expert analist de business A5.1	UTCN
11	Raluca Bria	Transilvania DIH
12	Fulvia Iancu	Transilvania DIH
13	Ecaterina Torj	Transilvania DIH
14	Ciprian Morcan - Clusterul de Mobilier Transilvan	CMT / Transilvania DIH
15	Alex Stoica	
16	Alexandru Bălan	Ingenius HUB
17	Ana Maria Stancu	Smart Agro DIH
18	Andreea Vitan	Transilvania DIH
19	Cristina Leucuța	ClusteRO
20	Cristian Goția	ADR Vest, DIH regiunea vest RO

#	Participant	Organizație
21	Cristina Radu	-
22	Dan Doru Micu – expert tehnologii A5.1	UTCN
23	Dan Moroșan	ADR NV
24	Diana Cîmpian	DIH4SOCIETY
25	Diana Gradea	ADR SE
26	Diana Furnea	UTCN
27	Felix Arion - AGRO CLUSTER Transilvania	ACT / Transilvania DIH
28	Ioan Purcar	UTCN
29	Ioan Voicu – asistent activitate A5.1	UTCN
30	Adrian Drăghicescu	-
31	Irina Toma	-
32	Iulian Stoleriu	Green Technology (Green DIH)
33	Laura Silvia Diosan	Universitatea Babes-Bolyai
34	Laura Goarna	Transilvania DIH
35	Maria Doleanu	ADR
36	Monica Botea	ADR SV OLTENIA
37	Alexandra Murariu	-
38	Oana Raita	Transilvania DIH
39	Paul Opreș Sîrca	ADR VEST
40	Rodica Lupu	Technology Enabled Construction
41	Șerban Călescu	BEIA DIH
42	Silviu Ștefănescu – expert tehnologii A5.1	UTCN
43	Sorin Tudoriu	Danube DIH
44	Zoltan Fargo	-
45	Ionel Andrei – expert tehnologii A5.1	UTCN

Desfășurător intervenții:

- Importanța distincției de finanțare dintre structurile care orchestrează procesul de transformare digitală la nivel național și finanțarea activităților propriu-zise pe care CID-urile își propun să le facă (finanțarea serviciilor oferite de către CID-uri, de digitalizare și finanțarea dezvoltării capacității instituționale a unui CID).
- Este necesară centralizarea nevoilor de finanțare la nivel național și propunerea unor interpelări la ministerele de resort având în vedere ghidurile din programele operaționale în lucru.
- În PNRR, CID-urile au fost inserate fără să se aibă în vedere ce presupune un Centru de Inovare Digitală și care este definiția și funcționalitățile îndeplinite conform terminologiei de la nivel european. Astfel, este importantă corelarea acestor surse de finanțare atât pentru CID-uri cât și pentru activități efective.

- Întreprinderea unor acțiuni concrete în formarea unor puncte comune, o voce comună, o reprezentativitate pentru a face pași către ministere și entități guvernamentale care desenează programele de transformare digitală, deoarece nu există strategii naționale de transformare digitală și implicarea în acest proces.
- S-a abordat subiectul finanțării pentru auditurile digitale pe care le realizează CID-urile, a metodologiei de audit, urmând ca discuțiile pe această temă să țină cont de instrumentul ce va fi pus la dispoziție prin Digital Europe Programme, și anume instrumentul de Digital Maturity Assessment.
- Alte surse care ar putea să finanțeze procesele de transformare digitală: Programul Operațional de Dezvoltare Rurală, care are o componenta de investiții non agricole dar și agricole, Programul de Inovare și Digitalizare și băncile comerciale. În acest sens, s-a adus în discuție încheierea unor parteneriate cu băncile comerciale. Ar exista posibilitatea de a gândi instrumente financiare – dar e nevoie de o negociere cu instituțiile europene – în absența unor benchmark-uri în care să se știe care este rentabilitatea unui proces de transformare digitală – IMM-urile vor ezita să intre în procese de finanțare rambursabilă fără o garanție a rentabilității investițiilor în digitalizare.
- S-a realizat o trecere în revistă a variantei de lucru a Cadrului Strategic Național pentru CID din România, care este corelat cu instrumentele de finanțare. S-au prezentat obiectivele strategiei, ariile de intervenție și instrumentele de finanțare aferente: se regăsesc atât cele naționale cât și cele europene, corelate și relevante pentru Centrele de Inovare Digitală în atingerea obiectivelor.
- În ceea ce privește funcționalitatea CID-urilor, este nevoie de atenție pentru a se asigura transferul tehnologic din universități către sectorul de producție, de a se asigura cooperarea între industrie și universitate. Legat de granturile oferite industriei, universitățile și CID-urile ar putea aplica, alături de companii, pentru finanțări dedicate firmelor (cu componenta de cercetare) sau pe partea de cercetare aplicată (cu parteneri din industrie).

Concluzii, recomandări și propuneri:

- Necesitatea existenței pe termen lung de CID-uri nișate și cu servicii mai bine structurate.
- Identificarea nevoilor unde este necesară finanțarea. Definirea tipului de nevoi astfel încât focusul să fie pe transformarea digitală.
- Toate programele naționale au componenta de digitalizare (POR, POCIDIF, POEO, PNRR), fără să aibă o strategie clară privind parcursul și țintele procesului transformării digitale. Instituțiile naționale nu vor putea susține aceste activități fără suportul CID-urilor.
- Propunerile de introducere a unor linii dedicate finanțării CID-urilor în POR au fost din păcate eliminate spre exemplu în regiunea de Nord-Vest.
- Ar trebui să existe o finanțare dedicată susținerii de CID-uri în fiecare regiune, altele decât eDIHuri, care să fie nișate pe domeniile din strategie (acolo unde există strategii de specializare sectorială). Un singur Hub nu poate să susțină singur nevoile de digitalizare pentru o regiune întreagă pentru accesarea fondurilor dedicate finanțării IMM-urilor pentru digitalizare.

- Este recomandată analiza oportunității alocării de fonduri pentru sprijinirea altor CID-uri decât cele care vor face parte din rețeaua EDIH și care să vizeze sprijinirea mai multor IMM-uri și/sau autorități publice.
- Pentru a identifica resurse financiare necesare IMM-urilor pentru scalarea de soluții, se pot gândi finanțări în cascade - cu extra punctaj sau un mod de conectare cu ceea ce face CID-ul. Poate exista un sistem național cu vouchere, cu servicii dedicate de la CID către IMM.
- De analizat posibilitatea unor parteneriate cu o bancă comercială în vederea oferirii unui suport consolidat entităților beneficiare ale serviciilor de digitalizare. În acest sens, ar fi de discutat și nevoia ca băncile să își ajusteze mecanismele de finanțare.
- Băncile și fondurile de investiții nu finanțează soluții digitale și consorții ci finanțează capacitatea unui IMM de a face profit măsurabil în timp. Trebuie stabilită direcția de abordare a băncilor sau fondurilor pentru că acestea nu finanțează soluții ci entități profitabile.
- O sugestie pentru CID-urile care vor depune aplicații în cadrul apelului EDIH: propunere de coordonare pentru o corelare și sincronizare – competiția nu se va face între hub-urile europene, ci între cele naționale. Se poate programa o sesiune în care să fie discutate punctual, pe apelul dedicat eDIHurilor – activitățile comune și domeniile asumate.

3.4. Sesiune consultativă 4 - „Priorități ale Planului de acțiune pentru dezvoltarea CID-urilor din România pe perioada 2022-2027”

Consultarea a avut loc în data de 9 decembrie 2021 și s-a ținut în format online.

Tematica acestei întâlniri a vizat planul de acțiune pentru dezvoltarea CID-urilor din România. Evenimentul a avut ca scop colectarea sugestiilor și recomandărilor reprezentanților Centrelor de Inovare Digitală cu privire la pașii necesari pentru operaționalizarea direcțiilor strategice ale CID-urilor, pentru perioada 2021(2022)-2027, ținând cont de programele de finanțare și instrumentele financiare existente. Această consultare nu a avut o agendă structurată, fiind o sesiune de colectare de feedback și recomandări la care au participat membrii echipei de proiect și reprezentanți ai CID-urilor naționale.

La sesiunea de consultări au participat 28 de persoane, conform listei de mai jos:

#	Participant	Organizație
1	Andreea Apostu	DIH4Society
2	Diana Campian	DIH4Society
3	Christina Leucuta	ClusteRO
4	Cristian Gotia	ADR Vest / DIH Regiunea Vest RO
5	Paul Opris-Sirca	ADR Vest
6	Lidia Betoea	Digital Innovation Zone
7	Ecaterina Torj	Transilvania DIH
8	Alexandru Roja – expert tehnologii A5.1	
9	Felix Arion	Transilvania DIH
10	Laura Diosan	UBB
11	C Georgescu	-
12	Mihaela Filimon	-
13	Octaviana Marincas	Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării
14	Cristina Catai	ADR
15	Diana Mihaela Furnea	UTCN
16	Alexandru Balan	-
17	Sorin Tudoriu	Danube DIH
18	Georgiu Suci	BEIA DIH
19	Raluca Bria	Transilvania DIH
20	Silviu Stefanescu – expert tehnologii A5.1	UTCN
21	Bianca Muntean – coordonator A5.1	UTCN
22	Mihai Pop – expert analist de business A5.1	UTCN

#	Participant	Organizație
23	Andrei Martiniuc – asistent activitate A5.1.	UTCN
24	Costin Lianu	Wallahia eHUB
25	Iulian Stoleriu	Green Technology (Green DIH)
26	Andra Tănase – expert analist de business A5.1	UTCN
27	Ioan Voicu – asistent activitate A5.1	UTCN
28	Sterea Andrei	BEIA DIH

Desfășurător intervenții:

1. Plan de acțiune pentru dezvoltarea CID-urilor. Mecanisme sau instrumente relevante pentru susținerea dezvoltării și consolidării Centrelor de Inovare Digitală din România.

- Cadrul Strategic Național al CID-urilor din România include contextul național și maparea CID la nivel național și pe regiuni, direcțiile de impact potențial ale CID-urilor din perspectivă tehnologică, de sectoare, de aplicabilitate în economie și direcțiile strategice.
- Planul de acțiune, aflat în curs de definitivare, specifică liniile de finanțare pentru CID-uri, pentru a atinge impactul scontat. Este solicitată contribuția CID-urilor în realizarea acestui plan, care să includă măsuri, arii de intervenție și indicatori de rezultat și de impact. Aceste elemente conferă claritate și fundamentează nevoie de sprijinire a CID-urilor ca instrumente suport pentru transformarea digitală a IMM-urilor și autorităților publice locale. Se recomandă atenție la următoarele elemente: acțiunile recurente, frecvența cu care să fie implementate activitățile și monitorizarea progresului, să fie identificați factorii care condiționează activitatea CID-urilor, barierele care au blocat până în momentul de față activitățile, etapele în dezvoltarea CID-urilor.
- Consiliul Consultativ (Steering grup) al CID-urilor ar trebui să fie întărit și să dețină un mandat foarte clar în procese consultative - trebuie definit la nivel de legislație și formalizat în planul de acțiune viitor.
- Există nevoia de manageri de digitalizare la spitale în UAT-uri care să fie corelați cu politicile de transformare digitală națională – deși în CID se pot oferi servicii, e nevoie de un cadru legal care să stabilească o serie de norme (există modele nordice).
- Este nevoie de un mecanism de funcționare a noilor entități (CID) care vor apărea în piață ulterior selecției EDIH, pentru a se conecta cu cele alese și susținute cu finanțare de către CE.
- Este necesar un glosar de termeni – și comunicarea acestuia către toți cei interesați – pe pagina de internet a ADR – cu cuvinte-cheie, pentru a se putea asuma un limbaj comun care să evite confuziile și neînțelegerile.
- Ar fi util un portal public privind comunicarea și evenimentele care să dea acces la informații și altor actori care vin din sistem ierarhizat.
- Cooptarea Asociațiilor din administrațiile publice și cele profesionale în procesul de diseminare și conectare a membrilor CID cu beneficiarii finali.

2. Discuție pe tema oportunității dezvoltării unor hub-uri mai mici vs. consolidarea celor existente

- Posibilitatea ca CID-urile care vor fi selectate în cadrul rețelei europene EDIH, sau actualele CID-uri să susțină, propună și să obțină și resurse pentru crearea de noi hub-uri mai mici, pe nișe regionale, pentru a accelera fenomenul de transformare digitală. Necesită însă în prealabil realizarea unei analize de oportunitate a susținerii creării de noi CID-uri, pe lângă cele care vor face parte din rețeaua europeană, în care crearea unor noi astfel de structuri să fie justificată atât de capacități de operare (ecosistem de inovare matur, experți și infrastructură), precum și de cererea de la nivelul beneficiarilor finali.
- Pornind de la ideea unor CID-uri emergente/noi – capacitățile unui CID, infrastructura la care are acces, poziționarea CID la nivel de industrii și rolul lor în digitalizare, ideea este interesantă pentru că oferă posibilitatea de a opera pe nișe de piață, corelate cu domeniile prioritare prevăzute în cadrul Strategiilor de Specializare Inteligentă (RIS3) regionale (electronică, optoelectronică, etc). Prin asocierea cu marile CID-uri mature/consolidate și recunoscute la nivel național și european, pot avea acces la piețe regionale cu potențial mai mare de dezvoltare.
- Un centru de inovare digitală – ca parte a unui ecosistem de inovare regional – ar putea da loc și unor entități mai mici să se dezvolte. Altfel, CID-urile emergente / mici au nevoie să fie validate de piață. Integrarea ar fi mai importantă în prima fază decât atomizarea – pentru a nu pierde imaginea de ansamblu și accesul la soluții integrate.
- CID-urile regionale vor avea la un anumit moment dat foarte mult know-how și pot deveni coridoare naționale de transfer.
- Propunerea unui hub digital pe zona de Building Information Modelling (BIM) – o formă avansată de management pe șantier - de la faza de proiect până la faza de implementare - introducerea de soluții digitale de la faza de proiect până pe șantier-, care să reunească și operatori din zona de construcții și universitățile și partea de cercetare și inovare pe IT&C.
- Necesitatea unor principii de colaborare între eDIH și CID-urile emergente / mici, a unui cod de conduită și principii de managementul calității.

3. Finanțări

- Verificarea existenței unei finanțări de bază la nivelul ministerelor – o astfel de finanțare există la nivelul "planului sectorial", dar nu este utilizată. Acest plan sectorial - care poate fi concentrat pe program sectorial de digitalizare în industrie, în agricultură, în construcții, în turism, etc. – se propune pe baza unei note de fundamentare a ministerului respectiv. Acest canal ar putea fi utilizat pentru a mapa necesitățile mediului privat și public în domeniul digitalizării la nivel de regiuni, urmat de crearea unui ghid pentru CID-uri deoarece multe nu au o metodologie, ci încearcă să se alinieze la cerințele europene.
- Reanimarea acestui instrument (planul sectorial) prin activitate de lobby a Steering Group DIH din

care să reiasă necesitatea CDI (cercetare dezvoltare inovare) și propunerea unui set de activități și valoarea proiectului la care pot aplica membri CID-urilor existente.

Concluzii, recomandări și propuneri:

- Analiza oportunității apelării la Planul Sectorial (interministerial) ca instrument de finanțare a activității CID-urilor în România.
- Propuneri de modificare a legislației, pentru ca programele finanțate în domeniul cercetării-dezvoltării și inovării (CDI) să includă și CID-urile, în raport cu rețeaua Centrelor de Transfer Tehnologic.
- Să fie prevăzute principii de colaborare între EDIH și DIH, codul de conduita, managementul calității.
- Instituționalizarea participării reprezentanților Ministerelor relevante la întâlnirile Consiliului Consultativ (Steering Group) al CID:
 - Alinierea legislației în vigoare la contextul european;
 - Propunerea continuării consultărilor și în afara sferei proiectului POCA;
 - Propunerea unei întâlniri cu CID-urile care au depus aplicații – pentru a asigura o acoperire completă a serviciilor oferite de acestea în România.
- Împreună cu Autoritatea pentru Digitalizarea României se vor identifica actorii relevanți pentru formarea Steering Group pentru consultare permanentă cu CID-urile - fiind la început de perioadă programatică și încă neexistând programe finale. Se propune contribuția la finalizarea acestora.
- Oferirea de susținere din partea ministerelor, care să sprijine CID-urile pentru a putea oferi soluții de digitalizare până să apară programele europene.
- Consolidarea imaginii Centrelor de Inovare Digitală pentru a obține suport de la autorități pentru a deveni organizații de interes public pe zona de digitalizare (pe modelul Agențiilor de Dezvoltare Regionale).
- Propunerea începerii unei colaborări între clusterelor de IT și membri CID.
- Conectarea cu CID-urile de la nivel european, pe componenta de specializări.
- Alegerea unui CID "best practice", la nivel regional, care va genera creșterea ecosistemului în zona respectivă, care să aibă și responsabilitatea de a sprijini CID-urile nou formate.
- Colaborarea cu experții tehnici din ministere pentru a sprijini dezvoltarea CID-urilor.
- Solicitarea unui dialog structurat cu ministerele – cu persoanele dedicate care să participe la întâlnirile cu reprezentanții CID-urilor (e indicat un cadrul legal inclusiv cu o solicitare de nominalizare prin nota de serviciu și stabilirea unui responsabil din minister).

4. Concluzii și recomandări

Recomandările desprinse din consultările descrise în acest raport, recomandări care au fost integrate în Cadrul Strategic Național pentru CID-urile din România, se încadrează în următoarele categorii:

Recomandări referitoare la structura Cadrului Strategic:

- Descrierea detaliată a nevoilor legate de digitalizare așa cum apar exprimate de către principalii actori identificați în cartarea actorilor.
- Includerea între anexele Cadrul Strategic Național al CID-urilor a următoarelor documente: modele pentru indicatorii de performanță pentru CID-uri, modele pentru analiza impactului CID-urilor, modele pentru un catalog de servicii oferite de către CID-uri.
- Existența unui cadru de planificare și analiză pentru CID-uri bazat pe:
 - o priorități verticale (domenii de specializare inteligentă);
 - o priorități orizontale (direcții de urmat în fiecare domeniu);
 - o măsuri specifice (direcții de acțiune pentru atingerea obiectivelor);
 - o portofoliu de proiecte (proiecte necesare pentru dezvoltarea regională).

Recomandări referitoare la obiectivele strategice:

- Importanța asumării ca viziune strategică a îmbunătățirii performanței la nivel regional și național în ceea ce privește indicatorii DESI (Digital Economy and Society Index) și Regional Innovation Scoreboard.
- Definirea și asumarea de către CID-uri a unui număr maxim de 2 specializări relevante în funcție de nevoile de inovare și digitalizare ale IMM-urilor și ale autorităților publice din regiune și aliniate la RIS3-urile respectivelor regiuni.
- Definirea și consolidarea rolului CID-urilor în procesele de reziliență.
- Existența unui cadru de planificare și analiză pentru CID-uri bazat pe:
 - o priorități verticale (domenii de specializare inteligentă);
 - o priorități orizontale (direcții de urmat în fiecare domeniu);
 - o măsuri specifice (direcții de acțiune pentru atingerea obiectivelor);
 - o portofoliu de proiecte (proiecte necesare pentru dezvoltarea regională).
- Importanța asumării ca și viziune strategică a îmbunătățirii performanței la nivel regional și național în ceea ce privește indicatorii DESI (Digital Economy and Society Index) și Regional Innovation Scoreboard.
- Definirea și asumarea de către CID-uri a unui număr maxim de 2 specializări relevante în funcție de nevoile de inovare și digitalizare ale IMM-urilor și ale autorităților publice din regiune, și aliniate la RIS3-urile respectivelor regiuni.
- Definirea și consolidarea rolului CID-urilor în procesele de reziliență.

Recomandări referitoare la priorități și activități:

- Includerea explicită în strategiile de specializare inteligentă dar și în exercițiul financiar asigurat

prin PO cu finanțare europeană (POCIDIF, POEO, POR, etc.) a activităților specifice CID-urilor.

- Construirea activităților CID-urilor pe cei 4 piloni (Ecosistem și rețele de inovare, Dezvoltarea de abilitați și Competențe, Testare înainte de investiții, Suținere în identificarea investițiilor). În același timp, având în vedere nivelul redus de conștientizare a conceptelor, mecanismelor și impactului aferente CID-urilor, prioritizarea unor activități de conștientizare și familiarizare cu acestea.
- Construirea unui hub informațional complet și complex referitoare la CID-uri care să conțină informații despre: conceptele cheie, dinamica evoluției CID-urilor în România, actorii relevanți inclusiv persoane specifice de contact din partea acestora, activitățile, serviciile și rezultatele CID-urilor, oportunități de finanțare etc.
- Organizarea anuală a unor sesiuni de informare (caravane, sesiuni on-line etc) referitoare la CID-uri.

Recomandări referitoare la structurile de susținere a activităților CID-urilor:

- Implicarea CID-urilor într-un dialog deschis și continuu la nivel de autorități regionale, naționale și europene (Autoritatea pentru Digitalizarea României, iar la nivel local și regional cu agențiile de dezvoltare regională, consilii județene și autorități publice locale).
- Formarea unui Consiliu Consultativ al CID-urilor, reprezentativ pentru actorii identificați în analiza contextului, cu rol în implementarea Cadrului Strategic și re-formularea periodică a acestuia dar și cu rol permanent de dialog colaborativ referitor la toate temele (nevoi, provocări, finanțări, priorități, impact etc) relevante și aferente activităților CID-urilor.

Alte recomandări

- Existența unei asumări ferme la nivel de decidenți politici a Cadrului Strategic Național pentru CID-urile din România.
- Evaluarea impactului CID din România pe direcțiile UE: inovare în economie, inovare societală, inovare tehnologică, inovarea și transformarea digitală a sectorului public și folosind indicatori specifici la nivel național /regional adaptați și incluzând indicatorii de performanță asumați la nivel european.